

İlkokulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretimsel denetime ilişkin tutumları¹**Fatih Keleş², Sebahattin Kineşci³**

DOI 10.5281/zenodo.7888104

Özet

Bu araştırma devlet ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin öğretimsel denetime ilişkin tutum düzeylerini belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada 2021-2022 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Konya Karapınar ilçesindeki ilkokullarda görev yapmakta olan 158 sınıf öğretmeni araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Araştırmada 116 sınıf öğretmenine ulaşılmış ve araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Sınıf öğretmenlerinin ankette bulunan ifadelere verdiği yanıtlar analiz edilmiş ve ilköğretim sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutum düzeyleri yüksek bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Denetim, Tutum, Sınıf Öğretmeni, İlkokul**Attitudes of class teachers' educational supervision****Abstract**

This research was conducted to determine the attitudes of primary school classroom teachers working in state schools towards instructional supervision. A descriptive survey model of quantitative research methods was used in this study. The universe of the research was comprised of 158 classroom teachers working in primary schools in Konya Karapınar during the spring semester of the 2021-2022 academic year. A total of 116 class teachers were reached and taken as the sample of the study. The responses of the classroom teachers to the statements in the questionnaire were analyzed, and it was found that the attitudes of primary school classroom teachers towards instructional supervision were high.

Keywords: supervision, attitude, primary school classroom teachers, primary school**Giriş**

Eğitim kurumları, toplumda eğitim ve öğretim hizmeti sunan, öğrencilerin gelişimine katkı sağlayan, eğitim-öğretim sürecini yöneten ve denetleyen kuruluşlardır. Bu kurumlar, toplumun geleceği açısından büyük önem taşıdığından, etkin bir yönetim ve denetim sürecine sahip olmaları gerekmektedir. Eğitim kurumlarındaki denetim süreçleri, öğrenci başarısı, öğretim kalitesi, finansal yönetim ve kurumsal uyum gibi alanları kapsamalıdır. Bu süreçler, kurumların hedeflerine ulaşmak, performanslarını artırmak ve kalite standartlarını yükseltmek için gereklidir (Demir, 2018). Öğretimsel denetimin temel amacı, öğrencilere nitelikli öğrenme ortamlarını sağlamaktır (Aydın, 2013, aktaran Köybaşı, Uğurlu, Bakır ve Karakuş, 2017). Bu nedenle, eğitim kurumlarının denetim süreçlerinin düzenli olarak yapılması ve etkin bir şekilde kullanılması, kurumların başarısı ve toplumun gelişimi için önemlidir (Demir, 2018). Doğan'a (2020) göre öğretimsel denetim, öğretmenlerin kendilerini geliştirmesine yardımcı olmak için yapılan bir denetim şeklidir. Öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarının incelenmesi ve

¹ Bu çalışma danışman feragatinde, dönem projesinden üretilmiştir.

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, sj194@hotmail.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, sebahattinkinesci@hotmail.com

geribildirimlerle desteklenmesi yoluyla öğretim kalitesinin artırılması hedeflenir. Wanzare ve Costa (2000) denetimi, bireyleri veya grupları mesleki hedeflerine ve kişisel gelişimlerine ulaşmaları için desteklemeyi, teşvik etmeyi ve yönlendirmeyi içeren bir süreç olarak tanımlar. Araştırmacılar yaptıkları çalışmada öğretmen performansının geliştirilmesi ve öğrencilerin öğrenme çıktılarının artırılması için etkili denetimin önemini vurgulamakta ve araştırma temelli uygulamalarla sürekli denetim ihtiyacını belirtmektedirler. Araştırmacılar tarafından denetim, öğretmen gelişimini teşvik eden ve öğretim kalitesini arttıran bir araç olarak görülmektedir (Wanzare ve Costa, 2000).

Denetim faaliyetleri, eğitim örgütlerinde düzeni ve etkinliği artırmak amacıyla önemli bir araç olarak kullanılmaktadır (Güredir, 1982, aktaran Göktaş, 2008). İlkokullarda da denetim faaliyetleri, eğitim örgütlerinin örgütsel etkililiklerini artırmalarına yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda, denetim faaliyetleri ile okul müdürleri ve öğretmenlerin performansları değerlendirilebilir, okulun maddi kaynakları ve yönetim süreçleri incelenebilir ve öğrenci başarıları takip edilebilir. Bu sayede, ilkokulların eksiklikleri ve hataları belirlenerek, bu hataların giderilmesine ve süreçlerin iyileştirilmesine yardımcı olunabilir. Denetim, dinamik yapıda bir süreçtir. Bu süreç; denetim faaliyetleri için gerekli olan kanıt ve bilgilerin sağlanması, ardından değerlendirilmesi sonucunda bir denetim görüşüne varılması ve ayrıca bu denetim görüşünün denetim raporu ile ilgili yerlere iletilmesi aşamalarından meydana gelmektedir (Güredir, 1982, aktaran Göktaş, 2008).

Örgütlerde belli bir sistem vardır ve bu sistem içerisinde örgütün amaçlarını gerçekleştirebilmesi için onu meydana getiren alt sistemlerin düzenli bir şekilde iletişim ve etkileşim içerisinde olması beklenmektedir (İnal, 2008; Kaya, 1991). Örgütlerin denetimsiz kalması, düzensizlik, yalnızlık ve cansızlaşma gibi olumsuz sonuçlara yol açarak güç kaybına neden olabildiğinden, denetim örgütsel etkililik için hayati bir öneme sahiptir (Dönmez ve Demirtaş, 2018).

Örgütlerin ihtiyaç duymuş olduğu denetim etkinlikleri eğitim örgütlerinde Bobbitt'in (1913) ileri attığı klasik denetim (Taylor modeli) yaklaşımı 1913'te başlamış ve Sergiovanni ve Starratt'in (1979) çağdaş denetim yaklaşımı ile günümüze dek devam etmiş olan farklı uygulamalar bulunmaktadır. Günümüzde de çeşitli uygulamalar ve modeller geliştirilmesine dair öğretmen denetimi merak uyandıran bir alan olmaya devam etmektedir (Köybaşı vd., 2017). Öğretmenin değerlendirilmesi konusu çok fazla üzerinde durulmuş bir konudur ve üzerine düşülmeye devam edilmesi gerek bir konu olarak durumunu korumaktadır (Bursalıoğlu, 2013).

Eğitim örgütünün temelinin insana dayanması, okullarının yeterliliğinin belli bir sürece dayanması nedeniyle diğer örgütlerden farklı olarak üretim hatalarının fark edilememesine neden olmaktadır (Demir, 2012). Bu doğrultuda örgütsel işleyiş bütünsel olarak plan ve programlı şekilde devamlı izlenir, eksiklikler belirlenir ve düzeltilmesi için harekete geçilir. Böylece hataların tekrarlanması engellenir ve daha sağlıklı bir uygulama sağlanmaya çalışılır (Aydın, 2014; Dönmez ve Demirtaş, 2018). Sonuç olarak, denetimin genel olarak etkililik ve verimlilik olarak faydalı olacağı söylenebilir. Ancak denetimin öğretmen üzerinde olumlu ve olumsuz yanları da olabilir.

Türkiye' de öğretmenler üzerinde yapılan denetimler ile ilgili çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Öğretmenlerin izlenimlerine göre denetmenlerin rehberlik ve denetleme sürecinde ayrımcılık yapma, hata düzeltme ve denetleme puanı vermede etik davranma hakkında problemler yaşandığı saptamışlardır (Demirtaş ve Ersözlü, 2007). Pehlivan (1997) bakanlık müfettişleri, öğretmenler ve lise müdürleri arasında dürüstlük, adalet, saygı durumunda anlamlı şekilde farklılaşmadığını fakat hoşgörü, demokrasi, sorumluluk boyutlarını

meydana getiren bazı ilkelere dair algılarda farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Kartal, Karaköse, Özdemir ve Yirdi (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmenlerin denetim yapan personelde aradıkları mesleki etik ilkeler belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, müfettişlerin tarafsızlık, objektiflik, dürüstlük, gizlilik, saygınlık ve öğretmenlerle iş birliği yapabilme gibi etik ilkeleri benimsemesi gerektiği ortaya konmuştur. Öğretmenler, müfettişlerin öğrencilerin ve öğretmenlerin eğitim-öğretim ortamında sağlıklı bir şekilde çalışmasını sağlayacak etik davranışlar sergilemeleri gerektiğini vurgulamışlardır.

Denetimler için öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında ise; Konan ve Yılmaz'ın (2018) çalışmasında öğretmen performans değerlendirmelerinin öğretmenlerin çoğu olumsuz algıladıkları ve değerlendirme şeklinin objektif ve adil olmadığı ayrıca öğretmenin moral düzeyini düşürdüğü tespit edilmiştir. Ancak Yeşil ve Kış (2015) ise ders denetiminin öğretmenin gelişimine fayda sağlayabileceğini belirtmiştir.

3/10/1993 tarihli ve 21717 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği'nde öğretmenlerin ders denetimleri müfettişlerce nasıl yapılacağı ayrıntılı bir şekilde yer alırken 2014 yılında yeni bir Teftiş Kurulu Yönetmeliği yayımlanmış ve burada öğretmen ders denetimi yer almamıştır. Yine Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın 2021 yılında yayınlamış olduğu İlkokullar Rehberlik ve Denetim Rehberi'nde okul müdürü tarafından, her öğretim yılında öğretmenlerin dersinin izlenmesi ve rehberlikte bulunması durumunun denetlenmesi yer almıştır (MEB, 2021).

Okul müdürleri öğretmenlerin derslerine girip dersi gözlemleyerek ders denetimi yapmaktadır. Ders içerisinde öğrenci başarısı ve öğretmen performansını gözlemlemektedir. Okul müdürü öğretmenlere geri dönütler sağlayarak öğretmenin performansını arttırmaya çalışmaktadır (Sabancı ve Akcan, 2019). Parlak, Erdoğan ve Sabancı'ya (2021) göre öğretmenler ders denetimine ilişkin olumsuz bir bakış açısına sahiplerdir. Ancak okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin olumlu bir bakış açısına sahip oldukları saptanmıştır. Dönmez ve Demirtaş (2018) ise araştırmasında ders denetimini okul müdürünün yapmasının öğretmenler üzerinde hissedilebilecek denetim baskısını azaltmasında yardımcı olacağını öğretmenlerin düşüncelerinden ortaya çıkarmıştır. Öğretmenlerin, okul yöneticileri ile aralarında geçmişte geçen tatsız bir olaydan dolayı art niyetli davranabileceklerine dair düşüncelere sahip oldukları belirlenmiştir Dönmez ve Demirtaş (2018). Öğretmen ve yöneticilere göre alternatif denetim yöntemleri olarak okul müdürü ve denetmen birlikte denetim görevini yerine getirmelidir. Aynı zamanda öğretmenler denetim hakkında zümre öğretmenlerinin de denetime dâhil olmasının faydalı olacağı fikrine varmıştır.

Denetimde yaşanacak problemler ile birlikte öğretmenlerin tutumları da denetim sürecini etkileyip verimliliği arttırıp azaltabileceği düşünülmektedir. Özkan ve Korkmaz (2019) tarafından yapılan çalışma İstanbul'daki 28 okul müdürü ile yürütülmüştür. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış ve içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Sonuçlar, okul müdürlerinin çoğunun ders denetimi konusunda olumlu görüşlere sahip olduğunu, ancak uygulamada bazı sorunlar yaşandığını göstermiştir. Özellikle, ders denetimlerinin yeterince sık yapılmaması, denetim sonuçlarının etkisizliği ve denetim sürecinin yeterince şeffaf olmaması gibi sorunlar öne çıkmıştır.

Bu çalışmada devlet ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutum düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın sonuçları, eğitim yöneticileri ve planlayıcıları tarafından okul denetim sistemlerinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin eğitim performanslarının artırılması için yol gösterici olacaktır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin tutum düzeylerini belirlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre betimsel tarama modeli, bir araştırma sorusuna cevap ararken kullanılan bir yöntemdir. Bu araştırmada da sınıf öğretmenlerinin tutum düzeylerini belirlemek amacıyla tercih edilmiştir. Bu yöntem, verilerin niteliğini ve sıklığını tanımlayarak bir konunun genel resmini çizmeye yardımcı olur. Araştırmacıların, bu yöntemi tercih etme nedenleri arasında araştırmaya konu olan konunun genel bir resmini elde etmek, katılımcıların ortak özelliklerini ve farklılıklarını belirlemek ve daha sonraki araştırmalar için bir temel oluşturmak yer alabilir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2021/2022 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Konya'nın Karapınar İlçesindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini 116 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Hedef evrenin ulaşılabilirliği göz önüne alındığında örneklem uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi, maddi olarak, işgücü bakımından ve zamansal bağlamda kaybın önüne geçmeyi amaç edinmiş bir yöntemdir. Araştırmacının kolaylıkla erişim sağlayacağı bir örneklemden verilerin alınması olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcıların tutumlarını belirlemeye yönelik Gündüz, vd. (2018) tarafından geliştirilen "Denetime İlişkin Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Gündüz, vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada ölçeğin açıklayıcı faktör analizi sonucunda üç alt boyuttan oluştuğu ve bu alt boyutların birlikte toplam varyansın %65,17'sini açıkladığı görülmüştür. Ayrıca, doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin tüm maddelerinin ilgili faktörler altında anlamlı bir yapı oluşturduğu ve faktör yük değerlerinin .30 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin toplam puanları için Cronbach alfa değeri .95 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmada ise yapılan güvenilirlik analizi sonucunda Cronbach Alfa değeri .96 olarak bulunmuştur. Bu bilgiler ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu göstermektedir. "Denetime İlişkin Tutum Ölçeği"; "Hiç", "Az", "Orta", "Çok" ve "Pekçok" şeklinde yanıtlanabilen 5'li Likert tipi ölçektir. Ölçek "Denetimin Örgüte Etkisi", "Denetimin İşgörene Etkisi" ve "Denetimin İlişkilere Etkisi" olmak üzere üç faktörden ve 29 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki 25. madde negatif(ters) puanlanmıştır. 1-9 arasındaki maddeler "Denetimin Örgüte Etkisi" faktörü, 10-23 arasındaki maddeler "Denetimin İşgörene Etkisi" faktörü ve 24-29 arasındaki maddeler ise "Denetimin İlişkilere Etkisi" faktörüne ait maddelerdir. Katılımcılardan alınan veriler numara verilerek bir istatistik programına aktarılmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından veriler birebir uygulanarak anket yöntemi ile toplanmıştır. Anket yöntemi veri toplayıp, bilgi edinmek için ankette var olan bilgiler çerçevesinde bilgilere ulaşılır. Anket yöntemi diğer yöntemlere göre uygulaması yönünden daha kolay, maliyet bakımından daha ucuz ve zaman tasarrufu sağlamaktadır (Çepni, 2009).

Araştırma Etiği

Bu araştırma yüksek lisans bitirme projesinden üretilmiştir. Konya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nün 22/04/2022 tarih ve E-83688308-605.99-48312968 sayılı izinleri ile okul ve kurumlarda görev yapan öğretmenlerden veriler toplanmıştır. Ayrıca uygulama gönüllülük

esas alınarak Konya'nın Karapınar ilçesindeki ilkokullarındaki sınıf öğretmenleri üzerinde yürütülmüştür. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden araştırmaya katılmaya gönüllü olduklarına dair imza alınmıştır.

Verilerin Analizi

Ölçekten ulaşılan verilerin değerlendirilmesinde SPSS 26 istatistik programı kullanılmıştır. Ölçekteki maddelere verilen yanıtlar alt problemlere uygun şekilde programa kodlanmıştır. Ölçekte bulunan maddelerin cevapları hiç (1), az (2), orta (3), çok (4) ve pek çok (5) şeklinde kodlanırken; "Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder." ifadesi ters puanlanmış maddedir (hiç (5), az (4), orta (3), çok (2) ve pek çok (1)). Elde edilen veriler kullanarak betimsel veri analizi, frekans tablosu yapılmış ve alt boyutlara verilen cevaplara göre ortalama değerler hesaplanmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında, 116 katılımcıya uygulanan Denetime İlişkin Tutum Ölçeğinden elde edilen veriler analiz edilmiştir.

Tablo1 ve Tablo 2 ölçekteki maddelerin sayısal olarak değerlendirilmesi sonucu ortaya çıkan ortalama, standart sapma ve frekans gibi istatistiksel değerleri içermektedir.

Tablo 1. Denetime İlişkin Tutum Ölçeğinin Betimsel Veri Analizi

Betimsel Analiz				
		N	X	ss
1	Denetim iş sürecini zenginleştirir	116	3,56	0,916
2	Denetim yeni bir bakış açısı kazanmayı sağlar	116	3,62	1,109
3	Denetim daha duyarlı olmayı sağlar	116	3,71	1,103
4	Denetim sürecin bütünü görmeyi sağlar	116	3,55	1,082
5	Denetim işgörenin yenilenmesine yardımcı olur	116	3,70	1,032
6	Denetim üst ilişkilerinde iş birliğini sağlar	116	3,51	1,043
7	Denetim bilimsel çalışmaya yardımcı olur	116	3,54	1,042
8	Denetim planlı çalışmaya sevk eder	116	3,81	1,004
9	Denetim işgörende bilgi saklama eğilimi doğurur	116	2,59	1,112
10	Denetim örgütü geliştirir	116	3,60	1,110
11	Denetim işgöreni geliştirir	116	3,67	1,156
12	Denetim işgöreni bilmediği konularda aydınlatır	116	3,76	1,027
13	Denetim eksiklerin görülmesine yardımcı olur	116	3,78	1,045
14	Denetim işgörenin kendine çeki düzen vermesini sağlar	116	3,68	1,076
15	Denetim yeniliklerin tanınmasına yardımcı olur	116	3,53	1,122
16	Denetim işgöreni görevine karşı güdüler	116	3,60	1,102
17	Denetim işgörenin işe ilişkin moralini yükseltir	116	3,37	1,176
18	Denetim işgörene doğru yolu gösterir	116	3,53	1,067
19	Denetim işgörenin kendine güvenini artırır	116	3,48	1,130
20	Denetim işgöreni araştırmaya sevk eder	116	3,47	1,075
21	Denetim işgörene mesleki yardımda bulunur	116	3,66	0,979

22	Denetim işgörenin dinamik olmasını sağlar	116	3,66	1,079
23	Denetim iş yapma kapasitesini geliştirir	116	3,61	0,994
24	Denetim hataları görmeye yardımcı olur	116	3,80	0,998
25	Denetimin varlığı işgöreni rahatsız eder	116	2,58	1,143
26	Denetim kurumun etkililiğini artırır	116	3,62	1,052
27	Denetim ürünün verimini artırır	116	3,60	1,078
28	Denetim kurumun başarısını olumlu etkiler	116	3,55	1,033
29	Denetim kurumun saygınlığını artırır	116	3,48	1,091

Tablo 1’de Denetime İlişkin Tutum Ölçeğinin her bir maddesinin örneklem büyüklüğü, ortalama puanlarını ve standart sapmalarını göstermektedir. Ortalama (\bar{x}), her madde için 3,47 ile 3,81 arasında değişmektedir. Tablo 1’deki değerler incelendiğinde, katılımcıların genel olarak Denetim kavramına pozitif bir yaklaşım sergilediği görülmektedir. En yüksek ortalama değerlere sahip maddeler arasında, Denetim’in işgörenlerde bilgi saklama eğilimi doğurması, işgörenlerin moralini yükseltmesi, hataları görmeye yardımcı olması ve kurumun saygınlığını artırması gibi ifadeler yer almaktadır.

Bazı maddelerin daha düşük standart sapma değerlerine sahip olduğu, yani bu görüşlerin örneklem içinde daha az değişkenlik gösterdiği gözlemlenmektedir.

Sınıf öğretmenlerin denetime ilişkin tutum düzeyleri açısından en yüksek katılım puanı “Denetim planlı çalışmaya sevk eder” ($\bar{x} = 3,81$) maddesinin olduğu maddeye verilmiştir. Bu tutum düzeyine ilişkin soru için verilen aralık değerleri ile karşılaştırıldığında 3,4-4,2 düzeyine denk gelmektedir. Öğretmenlerin “Denetim planlı çalışmaya sevk eder.” Sorusunu bulunduğu maddeye ilişkin yaklaşımları yüksektir.

Sınıf öğretmenlerin denetime ilişkin tutum düzeyleri açısından en düşük katılım puanı “Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder” ($\bar{x} = 2,58$) maddesinin bulunduğu maddeye verilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin “Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder” maddesinin olduğu maddeye ilişkin tutumları yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin denetime ilişkin tutumları araştırmasında ölçek maddelerinden “Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder” ($\bar{x} = 2,58$) ve “Denetim işgörenlerde bilgi saklama eğilimi doğurur.” ($\bar{x} = 2,59$) en az puanı almıştır.

Tablo 2. Denetime İlişkin Tutum Ölçeğinin Frekans Analizi Tablosu

	Hiç		Az		Orta		Çok		Pekçok	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
1 Denetim iş sürecini zenginleştirir	3	2,6	11	9,5	34	29,3	54	46,6	14	12,1
2 Denetim yeni bir bakış açısı kazanmayı sağlar	5	4,3	14	12,1	29	25	40	34,5	28	24,1
3 Denetim daha duyarlı olmayı sağlar	4	3,4	13	11,2	29	25	37	31,9	33	28,4

4	Denetim sürecin bütünü görmeyi sağlar	4	3,4	18	15,5	27	23,3	44	37,9	23	19,8
5	Denetim işgörenin yenilenmesine yardımcı olur	5	4,3	9	7,8	27	23,3	50	43,1	25	21,6
6	Denetim ast üst ilişkilerinde iş birliğini sağlar	6	5,2	10	8,6	39	33,6	41	35,3	20	17,2
7	Denetim bilimsel çalışmaya yardımcı olur	8	6,9	4	3,4	41	35,3	43	37,1	20	17,2
8	Denetim planlı çalışmaya sevk eder	4	3,4	6	5,2	29	25	46	39,7	31	26,7
9	Denetim işgörenlerde bilgi saklama eğilimi doğurur	1 8	15,5	43	37,1	32	27,6 6	15	12,9	8	6,9
10	Denetim örgütü geliştirir	6	5,2	13	11,2	28	24,1	43	37,1	26	22,4
11	Denetim işgöreni geliştirir	6	5,2	12	10,3	30	25,9	34	29,3	34	29,3
12	Denetim işgöreni bilmediği konularda aydınlatır	3	2,6	12	10,3	24	20,7	48	41,4	29	25
13	Denetim eksiklerin görülmesine yardımcı olur	3	2,6	10	8,6	30	25,9	39	33,6	34	29,3
14	Denetim işgörenin kendine çeki düzen vermesini sağlar	3	2,6	13	11,2	34	29,3	34	29,3	32	27,6
15	Denetim yeniliklerin tanınmasına yardımcı olur	6	5,2	17	14,7	25	21,6	45	38,8	23	19,8
16	Denetim işgöreni görevine karşı güdüler	7	6	10	8,6	30	25,9	44	37,9	25	21,6

17	Denetim işgörenin işe ilişkin moralini yükseltir	8	6,9	21	18,1	28	24,1	38	32,8	21	18,1
18	Denetim işgörene doğru yolu gösterir	8	6,9	9	7,8	31	26,7	50	43,1	18	15,5
19	Denetim işgörenin kendine güvenini artırır	6	5,2	16	13,8	35	30,2	34	29,3	25	21,6
20	Denetim işgöreni araştırmaya sevk eder	6	5,2	15	12,9	33	28,4	43	37,1	19	16,4
21	Denetim işgörene mesleki yardımda bulunur	4	3,4	8	6,9	34	29,3	48	41,4	22	19
22	Denetim işgörenin dinamik olmasını sağlar	3	2,6	16	13,8	27	23,3	41	35,3	29	25
23	Denetim iş yapma kapasitesini geliştirir	4	3,4	11	9,5	31	26,7	50	43,1	20	17,2
24	Denetim hataları görmeye yardımcı olur	2	1,7	10	8,6	29	25	43	37,1	32	27,6
25	Denetimin varlığı işgöreni rahatsız eder	1	16,4	43	37,1	32	27,6	12	10,3	10	8,6
26	Denetim kurumun etkililiğini artırır	6	5,2	9	7,8	31	26,7	47	40,5	23	19,8
27	Denetim ürünün verimini artırır	6	5,2	11	9,5	30	25,9	45	38,8	24	20,7
28	Denetim kurumun başarısını olumlu etkiler	5	4,3	12	10,3	33	28,4	46	39,7	20	17,2
29	Denetim kurumun saygınlığını artırır	6	5,2	14	12,1	36	31	38	32,8	22	19

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Denetime İlişkin Tutum Ölçeğinin Alt Boyutlara Verilen Cevaplara Göre Ortalamaları

	N	X	SS
Denetimin Örgüte Etkisi	116	3,51	0,70
Denetimin İşgörene Etkisi	116	3,6	0,9

Denetimin İlişkilere Etkisi	116	3,44	0,71
Ölçek Ortalama Puan	116	3,54	0,76

Tablo 3'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutum ortalamalarının ($\bar{X}=3,54$) sonucuna varılmıştır. Bunun sonucunda sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinin alt boyutlara verdikleri yanıtlara incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin ölçeğin “Denetimin Örgüte Etkisi” ($\bar{x}=3,51$), “Denetimin İşgörene Etkisi” ($\bar{x}=3,6$) ve “Denetimin İlişkilere Etkisi” ($\bar{x}=3,44$) alt boyutlarına verdikleri cevaplarda da denetime yönelik yaklaşımlarının olumlu ve tutumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, Konya Karapınar ilçesindeki devlet ilkokullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin denetimlere yönelik tutumları incelenmiştir. Bu doğrultuda nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında ulaşılan 116 sınıf öğretmenlerinden elde edilen verilere betimsel veri analizi uygulanmıştır. Araştırma sonucunda devlet ilkokullarında görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin yapılan denetimlere yönelik yaklaşımları olumlu bir eğilime sahip olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutum düzeylerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Denetimin iş görene etkisi ve denetimin örgüte etkisi boyutunda yer alan “Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder” ve “Denetim işgörenlerde bilgi saklama eğilimi doğurur.” maddelerine araştırmaya katılanların en düşük puanları vermesi, denetimin iş göreni rahatsız etmediği ve bilgi paylaşımı konusunda rahatsız olmadığını göstermektedir. Bu sebeple öğretmenin denetiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmenlere daha çok güven verecek ve beraber hareket etme yeteneklerini yükseltecek nitelikte olması gereklidir (Doğan, 2020).

Öğretmenlerin “Denetim planlı çalışmaya sevk eder.” sorusunu bulduğu maddeye ilişkin yaklaşımları yüksektir. Sınıf öğretmenlerin denetim yapılacağını bilmeleri yaptıkları işlerde ve çalışmalarda planlı olmalarını sağladığı şeklinde ifade edilebilir. Uygur (2020) yaptığı çalışmada denetimin öğretmenin stres seviyesini arttırarak denetim esnasında daha yüksek performans göstermeye ittiğini bulmuştur. Bu durum Hawthorne etkisinden kaynaklanıyor olabilir. Bu terim, insanların gözlemlendiklerini bildiği zaman normalden daha yüksek bir performans sergileme eğiliminde olmalarını ifade eder (Hassard, 2012). Öğretmenlerin denetim gibi performans ölçen bir durumun içinde olması daha yüksek performans göstermeye ittiği düşünülebilir.

Sınıf öğretmenlerinin “Denetim varlığı işgöreni rahatsız eder” maddesinin olduğu maddeye ilişkin tutumları yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenlerine göre denetimin yapılacak olması rahatsızlık verecek bir durumun olmadığı şeklinde söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin denetim mekanizmasına ilişkin düşüncelerinden kaynaklanıyor olabilir. Şen (2011) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin mesleki doyumlarını etkileyen faktörleri araştırmıştır. Bulgulara göre öğretmenlerin denetim mekanizmasının adil olmadığını düşünmesi mesleki doyumunu negatif etkilediği görülmüştür. Benzer bulgular Taş ve Korkmaz (2019); Konan ve Yılmaz (2018); Uygur (2020) tarafından yapılan çalışmalarda da görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin denetim mekanizmasına ilişkin yetersiz, antidemokratik ve motivasyonu azaltıcı gibi düşüncelerinin olduğu bulunmuştur.

Bu araştırma Konya Karapınar İlçesi evreninde yapılmıştır. Daha genellenebilir sonuçlara ulaşmak açısından daha büyük evrenlerde çalışılabilir. Bu araştırmada sadece sınıf öğretmenlerinin tutumları belirlenmiştir. Aynı konuda yöneticileri de kapsayan bir araştırma

yapılabilir. Ayrıca çalışmada bazı demografik veriler toplanmamıştır. Demografik veriler üzerinden sınıf öğretmenlerinin denetime ilişkin tutumları hakkında daha derinlemesine bilgiler edinilebilir.

Bu araştırma yalnızca devlet okullarında bulunan ilköğretim kademesinde görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin katılımıyla yapılmıştır. Diğer kademe görev yapan öğretmenler ve farklı branşlardaki öğretmenler de araştırmaya dâhil edilerek karşılaştırma yapılabilir.

Referans

- Aslanargun, E. ve Tarku, E. (2014). Öğretmenlerin mesleki denetim ve rehberlik konusunda müfettişlerden beklentileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(3), 281-306. <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/163736/>
- Bursalıoğlu, Z. (2013). *Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*(28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi
- Can, N. (2004). İlköğretim öğretmenlerinin denetimi ve sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 161(1), 112-120.
- Demir, İ. (2018). Eğitim kurumlarında denetim süreçlerinin etkinliği ve önemi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 1-14.
- Demir, K. (2012). Okul denetimi: Sorunlar ve çözüm önerileri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 67, 133-150.
- Demirtaş, Z. ve Ersözlü, A. (2007). İlköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri bağlamında teftiş sürecinde etik (Tokat ili örneği), *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 6(1), 89-94. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/fudad/issue/47124/593117>
- Doğan, S. (2020). Türk eğitim sisteminde öğretimsel denetim. *Journal of Continuous Vocational Education and Training*, 3(1), 63-73. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jcvet/issue/54240/741250>
- Dönmez, B. ve Demirtaş, Ç. (2018). Okul müdürlerinin ders denetimi görevlerine ilişkin okul müdürleri ve öğretmenlerin görüşleri (Adıyaman ili örneği). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 454-478. DOI: 10.14520/adyusbd.379209.
- Gilovich, T., Medvec, V. H., & Savitsky, K. (2000). The spotlight effect in social judgment: An egocentric bias in estimates of the salience of one's own actions and appearance. *Journal of personality and social psychology*, 78(2), 211-222.
- Göktaş, A. (2008). *İlköğretim okulu müdürlerinin ve ilköğretim müfettişlerinin ders denetimine ilişkin yeterliklerinin sınıf öğretmenlerince değerlendirilmesi (Kırıkkale İl Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi. <https://hdl.handle.net/20.500.12587/15577>
- Gündüz, Y. (2010). İlköğretim ilköğretim kademesinde görev yapan yönetici ve öğretmenlerin ilköğretim müfettişlerine ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 1-23. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kefad/issue/59503/855346>

- Gündüz, Y., Elma, C. & Aslan, H. (2018). Denetime İlişkin Tutum Ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 31-59. DOI: 10.14520/adyusbd.395177
- Hassard, J. S. (2012). Rethinking the Hawthorne Studies: The Western Electric research in its social, political and historical context. *Human Relations*, 65(11), 1431–1461. <https://doi.org/10.1177/0018726712452168>
- İnal, A. (2008). *İlköğretim İlkokullarında Yapılan Denetimlerde Müfettişlerin Tutum ve Davranışlarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kartal, E. S., Karaköse, T., Özdemir, T. Y. ve Yirci, R. (2011). “Öğretmen görüşlerine göre eğitim müfettişlerinin sahip olması gereken mesleki etik ilkeler.” *III. Uluslararası Katılımlı Eğitim Denetim Kongresi Bildiri Kitabı* içinde 289-299. Kütahya: Nobel Yayıncılık.
- Konan, N. ve Yılmaz, S. (2018). Öğretmen performans değerlendirmeye ilişkin öğretmen görüşleri: bir karma yöntem araştırması. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 219, 137-160. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/39923/473428>
- Köybaşı, F., Uğurlu, C. T., Bakır, A. A. ve Karakuş, B. (2017). İlkokullarda Ders Denetimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(4), 327-344.
- Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu. (2021). İlkokullar Rehberlik ve Denetim Rehberi. https://tkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_11/29115412_YLKOKULLAR_REHBER_LYK_VE_DENETYM_REHBERY.pdf
- Özkan, M. ve Korkmaz, H. (2019). Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin görüşleri: bir durum çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 25(3), 345-367. https://www.ueyd.org.tr/dergi/2020-2/UEYD_2020_03_Ozkan.pdf
- Parlak Aras, D., Erdoğan, İ. C. ve Sabancı, A. (2021). Okul müdürlerinin ve öğretmenlerin okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin algıları: metafor çalışması / Perceptions of school principals and teachers regarding school principals' lesson supervision: a metaphor study. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12 (4), 151-172. DOI: 10.19160/e-ijer.970558
- Pehlivan, İ. (1997). *Eğitim Yöneticilerinin Etik Davranışları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara: Türkiye.
- Sabancı, A. & Akcan, N. (2019). Okul müdürlerinin ders denetimi görevlerinin rehberlik etkililiği açısından değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(5) , 1893-1910 . DOI: 10.24106/kefdergi.2869
- Şen, B. (2011). *Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki doyumları ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları üzerine bir araştırma (Uşak ili örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Taş, S., ve Korkmaz, İ. (2019). Sınıf Öğretmenlerinin Motivasyonunu Etkileyen Faktörler. *Sportive*, 2(1), 12-24.

Uygur, M. (2020). Sınıf öğretmenlerinin ders denetimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Journal of Social Sciences And Education*, 3(1), 400-411.

Yeşil, D. ve Kış, A. (2015). Okul müdürlerinin ders denetimine ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 27-45.
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/inujgse/issue/8719/108875>

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.